

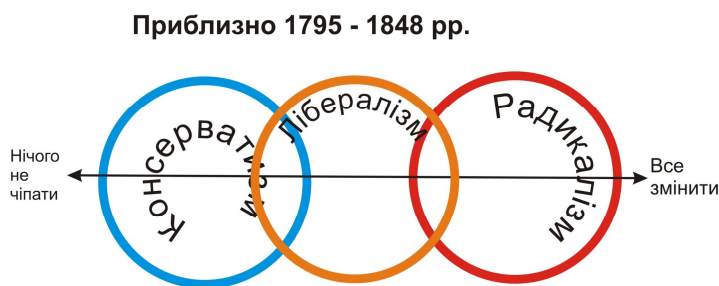
*Малєєв Костянтин Сергійович, науковий співробітник
Інституту філософії імені Григорія Сковороди НАН України
Панібудьласка Андрій Володимирович, канд. історичних наук, доцент, доцент
кафедри політичних наук*

Київського національного університету будівництва і архітектури **СТАНОВЛЕННЯ КЛАСИЧНИХ ІДЕОЛОГІЙ В ЄВРОПІ**

Американська революція і, більшою мірою, Велика революція у Франції призвели до того, що ідея народного суверенітету, яка полягає в тому, що якщо існує держава, то влада в ній, зрештою, належить народові, публіці (суспільству), ким або чим би зараз ця влада не була представлена, почала продукувати практичні наслідки свого поширення.

Першим, і найбільш наочним таким наслідком стало виникнення і розвиток публічних політичних ідеологій. Саме ідея про те, що влада, так чи інакше, залежить від волі народу зробила з одного боку осмисленою апеляцію до народу з приводу устрою суспільства та напрямків його розвитку, цілей і методів реалізації влади, а з іншого – започаткувала дискурс навколо того, яким чином взагалі можливий неперсоніфікований, колективний суб'єкт діяльності. Зародився ідеологічний дискурс, який із самого початку набув характеру полеміки і мав не лише внутрішньодержавне але загальноєвропейське звучання. Започаткована в Англії, як полеміка з Великою французькою революцією, ідеологічна дискусія дуже швидко перетворюється на протистояння консерватизм – лібералізм в питанні: чи можна змінювати усталеній традиційній суспільній устрій.

Ліберали, на відміну від консерваторів, вважали, що освіченій розум здатен покращити суспільство. Тоді ж виникає і радикалізм, що прагне докорінної перебудові усіх суспільних інститутів.

Після серії національних революцій 1848 року в Європі у радикалізмі починають

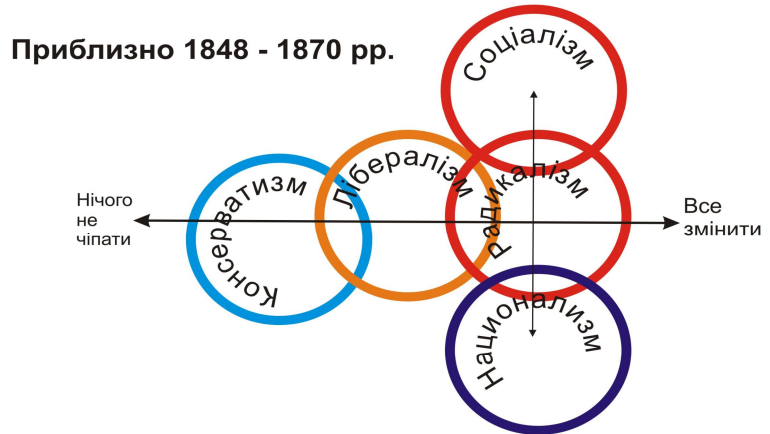
виокремлюватися дві головні лінії – соціалізм та націоналізм.

Обидва напрямки декларували перебудову суспільства в інтересах більшості: соціалізм – пригноблених, націоналізм – представників панівних націй.

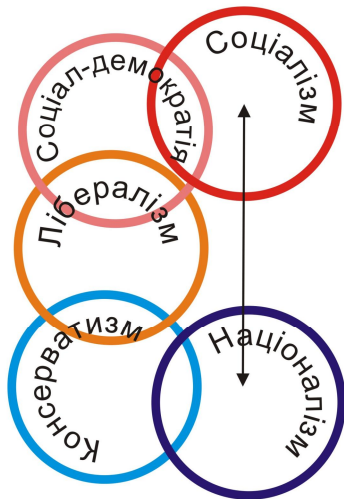
Одночасно в межах консерватизму починають домінувати мотиви захисту національних традицій та інституцій.

Соціалізм та націоналізм остаточно виокремлюються як різні ідеологічні напрямки. Радикалізм як щось ідеологічно визначене припиняє існування.

Виникає соціал-демократія як помірна форма соціалізму, що приймає основні цінності лібералізму. Водночас консерватизм, з одного боку, «лібералізується», а з іншого – набуває помірно націоналістичних рис.

Приблизно 1870 - 1914 рр.

Спочатку комунізм та фашизм являли собою крайні форми соціалізму й націоналізму відповідно. У період між світовими війнами вони набирають сили та перетворюються на самостійні політичні ідеології.

У підсумку соціалізм як політична ідеологія припиняє існування. Він постає розтягнутим між соціал-демократією та комунізмом і перетворюється на етичний орієнтир. Те саме відбувається і на протилежному фланзі з націоналізмом та лібералізмом.

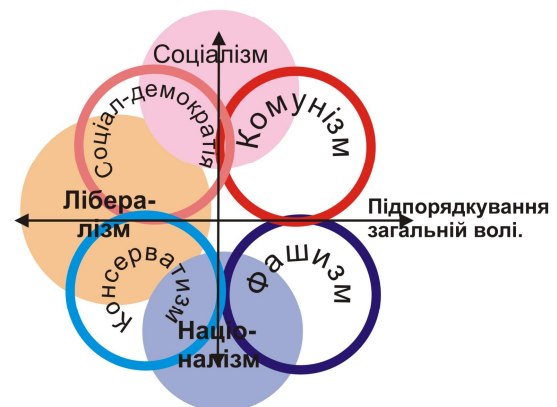
Виразно окреслюються дві осі етичних антиномій: соціалізм – націоналізм; лібералізм –

підкорення єдиній волі. Після Першої світової війни кожний справжній політичний рух мав визначатися за двома осями. Час одновимірної політики завершився.

Поразка Німеччини та Італії у другій світовій війні призвела до того, що фашизм перестав існувати як діюча політична ідеологія. Подібно до лібералізму, націоналізму та соціалізму він перетворився на певний етичний орієнтир, протилежний лібералізму.

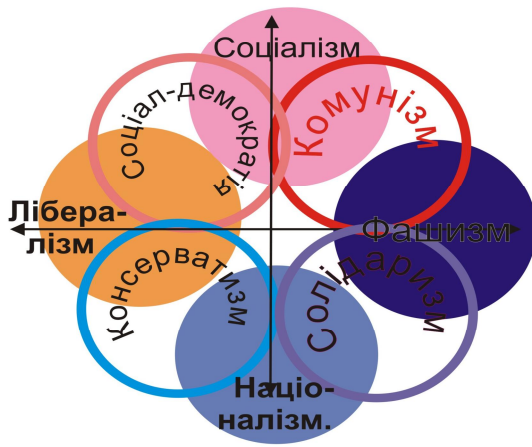
Пізніше для нього придумали

Приблизно 1914 - 1945 рр.

синонім – тоталітаризм. У свою чергу, місце фашизму на ідеолого-політичному полі посів солідаризм (католицькі області Німеччини, Італії тощо).

1945 р. - кінець двадцятого сторіччя.

З погляду ідеології Другу світову війну можна тлумачити як війну лібералізму з фашизмом. Перемога ліберальних цінностей виявилася такою переконливою для буржуазної Європи, англomовної Америки, Австралії, Нової Зеландії та Ісландії, що наприкінці ХХ сторіччя в цих країнах вони постали вже як загальнолюдські. Такою ж загальнолюдською цінністю стає неприйняття фашизму.

З іншого боку, до 70-х років у Європі остаточно перемогли і соціалізм, і націоналізм – у тому сенсі, що не залишилося ані пригноблених класів, ані пригноблених націй. Причому це стало можливим лише завдяки цілковитій перемозі лібералізму.

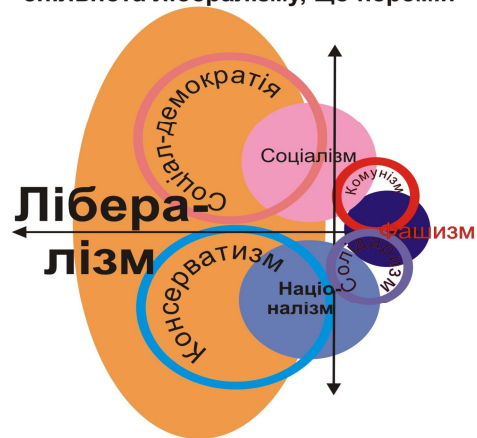
Епоха класичних ідеологій в Європі закінчується наприкінці шістдесятих років ХХ ст. Після цього Європа і, значною мірою, північна Америка вступають в епоху панування неklasичних ідеологем. Найбільш значущими подіями цього переходу від класичних до неklasичних форм ідеології слід вважати молодіжні бунти 1968 року в західноєвропейських країнах, пік боротьби за права афроамериканців в США наприкінці шістдесятих років ХХ ст., і формування антиглобалістських рухів наприкінці того ж сторіччя.

Цілковито зрозуміло, що розвиток класичних публічних політичних ідеологій найтіснішим чином пов'язаний з розвитком Європи як світу суверенних, національних держав, що панують над рештою земної кулі. Причому панування це здійснюється таким чином, що Європа в складі європейських держав і сприймалась власне як весь світ, а решта земель та народів фактично були територіями з населенням, що не виступали суб'єктами міжнародного життя.

Закінчення ж епохи класичних європейських ідеологій знаменувало собою і закінчення історії Європи в якості історії світу.

Власне вже перша світова війна засвідчила наявність таких глибинних протиріч в рамках європейської спільноти, які неможливо було вирішити в

Євроатлантична спільнота - спільнота лібералізму, що переміг.

рамках існуючого євроцентричного світу. Друга світова війна поклала цьому світу край. Світ, що сформувався як європейська спільнота в середині 17 сторіччя з одного боку перестав бути суто європейським, а з іншого – за підсумками другої світової війни, опинився розділеним навпіл поміж не зовсім європейськими наддержавами СРСР і США. Причому, якщо протистояння квазісвітів (світ соціалізму і світ капіталізму; Схід – Захід) що виникли навколо цих наддержав закінчилося розпадом СРСР і радянського блоку, то не в останню чергу це сталося завдяки тому, що східний блок так ніколи і не став повноцінним світом, в якому діють самостійні, не підпорядковані напряму ЦК КПРС суб'єкти міжнародної діяльності.

Але і цей розкол на захід-схід став лише перехідним щаблем до світу глобального, суб'єктами якого є не тільки європейські держави, а й політичні і економічні утворення з усіх куточків землі. Таким чином Європа, яка ще пам'ятає часи, коли вона уособлювала собою весь світ, повинна тепер пристосовуватися до ролі однієї з частин світу глобального. І задля конкурентоспроможності в цьому глобальному світі вибудовувати наддержавні структури, ведучи наступ на власне дитя – національний суверенітет і національну державу.

*Осауленко Світлана Вікторівна, канд. юридичних наук, доцент,
професор кафедри адміністративного і фінансового права,
Національний університет «Одеська юридична академія»*

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО НА ОБ'ЄДНАННЯ У ПОЛІТИЧНІ ПАРТІЇ : ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ У МІСТАХ

Чи має місцеве самоврядування бути політизованим? Чи має конституційне право на об'єднання у політичні партії реалізовуватися на місцевому рівні у цілому та у містах зокрема? На ці питання не існує єдиної відповіді не тільки в Україні, але й в зарубіжних країнах. У зв'язку з цим для підтримання наукового дискурсу хотілося б поділитись своїми напрацюваннями у цій сфері. Досвід автора тез полягає не тільки у науковому дослідженні проблематики реалізації права на об'єднання у політичні партії в Україні та в зарубіжних країнах, але й в багаторічному практичному досвіді керівництва депутатською фракцією в Одеській міській раді.

Варто зазначити, що конституційне право на об'єднання у політичні партії громадяни України, яким воно належить, можуть реалізовувати по-різному, і як раз у населених пунктах його реалізація є найменш утрудненою. Особливо, коли йдеться про міста – адже традиційно, життя у містах є більш «жвавим», у т.ч. і політичне життя.

Конституція України не передбачає ніяких обмежень для діяльності загальноукраїнських політичних партій на місцевому рівні – у ст. 37 зазначається, що «не допускається створення і діяльність організаційних структур політичних партій в органах виконавчої та судової влади і виконавчих